

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemrészét illető minden küldemény a szerkesztőség czime alatt küldendő.

**Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.**

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). HIRDETÉSEK DIJA: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 6 frt,  $\frac{1}{2}$  oldal 3 frt,  $\frac{1}{4}$  oldal 1 frt 50 kr,  $\frac{1}{6}$  oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árgedmény adatik. Bélyeg-díj minden hirdetésnél külön 30 kr. Egyes szám ára 15 kr.

**A kiadóhivatal**

kezelője RÓZSA SÁNDOR főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

## Az egyetemes gyámintézet alapszabály tervezete.

### I.

Nevezetes munkálat áll előttünk. — Egy jó, egy indokaiban kifogásolhatatlan, alapjában megcáfolhatatlan tervezet ez, az országos ev. ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet alapszabály-tervezete.

A mult év végén megjelent statisztikai adatok alapján dolgozta, az erre a konvent által kiküldött bizottság elnöke, az erős akarátú, ilyenmő tervezetekben szerencsés kezű püspök: Szász Domokos.

A legőszintébb örömmel üdvözölheti ezt egyetemes egyházunk minden oly egyházmegyéje, melyekben a lelkészcsaládok sorsa eddig felkarolva nem volt, méltó köszönet s elismerés illeti meg, az e tárgyban tanulságos s üdvös munkát végzett elnököt s előadót, az egész egyetem minden egyes tagja részéről.

A tervezet célja, a hazában s társországaiban, valamint Bukovinában s Romániában levő egyházak rendes, helyettes és másod lelkészeinek egy egyetemes gyámintézetben egyesítése a végelt, hogy özvegyei s árvái segélyt, egykor pedig szolgálatképtelen tagjai nyugdíjat élvezhessenek.

Az első tiz évben nem ad segélyt az özvegyeknek, hanem csak végkielégítést 200 frttól 500 frtig; továbbá temetési költség czimén, az utolsó évben, a lelkész által élvezett fizetés 10%-át, az árváknak pedig bizonyos neveltetési költséget. — A II-ik évben pedig megkezdí működését rendszeresen, a második évet egyfolytában szolgált lelkészek családjával szemben, ezeket két kategóriába osztva, 700 frt fizetésen alól és 700 frt fizetésen felül növekedő s 400 illetve 500 frtig emelkedhető özvegyi s ezek

$\frac{1}{6}$ -od, illetve  $\frac{1}{4}$ -ed részeig megállapított neveltetési segélyt helyezvén kilátásba.

Jövedelem a tagoktól fizetendő 10% belépesi díj, fizetésük  $2\frac{1}{2}\%$ -a évi tagdíj, az egyházak járuléka — a lelkészi fizetés után 1%; a közalap járuléka, a lelkészi összes fizetések után  $1\frac{1}{2}\%$ . Egyéb reménybeliség számításba alig jön.

Átmeneti intézkedés a tervezetben, hogy új lelkész, 1895. január 1-től illetékes egyházmegyéje gyámintézetének tagja többé nem lehet. Ezen gyámintézetek tőkéje teljesíti kötelezettségét a volt lelkészek családja iránt, azután pedig a kebelbeliek tagdíjának fedezésére fordítható.

Kormányzat s kezelésre, első fokon az öt kerület közül — egy erre vállalkozó, vagy a konvent által erre felkért egyházkerület; másod fokon az egyházkerületek által választott tagokból álló közalapi végrehajtó bizottság s harmad fokon a konvent van tervbe véve.

A jelzett segély mellett, a felvett jövedelmi forrásokkal, az első tiz év végén 283 ezer; husz év mulva 738 ezer frt tőkét helyez kilátásba, midőn az egyes családok segélye már 100—150 frttól 150—200 frtig emelkedhetik fel.

Annak előrebocsátása mellett, hogy a tervezet szerint a 75 ezer frtra számított évi jövedelem 25%-a, a nyugdíjintézetre tőkésítetik s 75%-a fog segélyekre s tőkésítésre fordíttatni; továbbá annak előre bocsátása mellett, hogy számítása alapos, biztos, indokolása kitünő, és alig pár pontja van olyan, mely nem felel meg a valóságnak, vagy legalább olyan, mely csak bizonyos részekre tartozik s csupán az egész egyetemet érdeklí: lehetetlen el nem mondanom, ami már a statisztikai adatok közlésekor is lelkelem előtt lebegett s lehetetlen kifejezést nem adnom azon aggodalom felett, mely közvetlenül s legnagyobb mértékben, azon egyházmegyék

lelkészeinek lelkét töltheti el a jövőre nézve, kik ma szolgálatban vannak s kik eddig is 20—30 évi fáradság méltó gyümölcsére reménykedtek.

Im, a tervezet a nyugdíjügyet 75 ezer, legkedvezőbb esetben pár ezer forinttal több évi jövedelme 25%-ával, tehát évenként mintegy 18—20 ezer forinttal véli megteremthetni. Ez alapon tehát ezen ügy, bár végleg el nem esik, de elhagyatik oly időre, melyet mi nem érünk meg, még azok sem, kik pályájuknak most állnak kellő kezdetén.

Ellentétben Kovács Alberttel, ki a létező gyámintézetek vagyonát egy tollvonással konfiskálta volna gyűjtőiktől, ezen tervezet, ezen több mint egy millió forint értéket igénybe egyáltalán nem veszi. Meghagyja egyidőre még azoknak, kik jogos tulajdonosai; azután átadja, de minden jogos igény nélkül olyanoknak, kik ahoz jogot nem szereztek s oly célra, mely alól felmentésnek helye nincs, t. i. tagdíjaik fedezésére.

De hát ez még mehet. Hiszen e tőke az egyesek, a jogos tulajdonosok és örökösök halála után s ezek között ugy sem volna felosztható s részeiben örökölhető. Történjék hát vele az, mit a tervezet akar. Azonban épen e tőke miatt s épen az ezen tőke gyarapítása érdekében áldozatokat hozott igényesek lesznek — dacára ezen tetemes tőke létezésének — a kilátásba helyezett segélytől elütve, s egyfelől túlterhelve a jövő érdekében s megrövidítve a családjuknak remélt segélyben.

Ugyanis: a most már bekebelezett papság, mint az illetékes egyházmegyei gyámintézet tagja, beléptekor félfizetését adta gyámintézetnek; az új tag e gyámintézetnek nem ad semmit, sem félfizetését, sem tagdíjat s egykor tagdíját mégis ez alapból fogja fedezni. A régiek fizetésük 10%-át fizetik belépti díj az új intézetbe s ezért 10 éven belől csak végkielégítésre számíthatnak, a mi az általuk és érettük befolyt összeggel nem ér fel. A meglevő gyámintézetek, jövedelmi forrásuktól elesvén (például az alsószabolcsi az új tervezet szerint 1270 frtnyi évi jövedelmet veszít, a debreczeni még többet), oly segélyt, minőt saját erejükre támaszkodva már kilátásba helyeztek, — többé nem fognak adhatni s így azok, kik eddig e téren legtöbbet áldoztak, fogják az egyetemes intézkedésnek kárát vallani. Tévedés azonban, hogy ez csak azon gyámintézetekkel történik, melyekben már tisztességes alap s erősen kifejtett önszegély állott rendelkezésre. Valamennyi létező gyámintézetre áll ez, mely olyan-amilyen működését megkezdte; mert jövedelmi forrásától elesvén, nem fogja

teljesíthetni vállalt köteleességét; oly mérvben legalább, mint vállalta, egyik sem.

Hogy példát idézzek: a magunk köréből veszem azt. Alsó-Szabolcsban 1893. előtt 26 lelkesztől 360 frtnyi tagdíjjal s mintegy 750 frt egyéb jövedelemmel, 300—300 frt az özvegy s árva családok évi segélye, tekintet nélkül gyermekeikre. 1893-tól, 650 frtra emelt tagdíj s megnyilt más jövedelmi források alapján, a 300 frton felül 50 frt neveltetési összeg helyeztetett kilátásba s négy kiskorú gyermeket véve fel, tehát 500 frtig emelkedhetik a segély. Ime az új tervezet, egyetemesítés czímén, minden ezen, áldozatokkal biztosított kilátást reánk nézve megsemmisíti. Intézetünk jövedelmi forrásaitól elesvén, ezen segélyt nem fogja biztosíthatni, kiadhatni, és nem fogja kiadhatni még a 300 frtot sem, nem hogy a mi hátramaradandó családjuknak, hanem azoknak sem, kik már ezen segélynek családjuk számára történt biztosítása reményével a közelebbi évtized alatt haltak meg.

Tévedés az, hogy ez csak a miénkhez hasonló helyzetben levő gyámintézetekkel leszen így. Így lesz minddel egyaránt. A máramarosi a maga csekély 25 forintját, a barsi a maga 15 frtját sem fogja kiadhatni, mert tőkájének jövedelme nem fedezendő szükségletét, egyéb forrása pedig be lesz zárva az egyetemes intézkedés által.

*Zsigmond Sándor.*

## T A N Ü G Y.

### Szabályrendelet a tiszántúli ref. gymnasiumok kerületi felügyeletéről.

Egyházkerületünk a kebli gymnasiumok felügyeletére nézve az 1891—3-iki egyházi törvények 463—485. §-aiban megjelölt hatáskörét a következő módon tölti be:

1. Az említett tanintézetek közvetlen felügyelése és ellenőrzése végett egyházkerületi gymnasiumi felügyelői hivatal létesítetik, melyre olyan tanférfit választandó, kit erre egyéni képességei s a gymnasiumi oktatás és jó rendtartás terén szerzett érdemei különösen ajánlanak. E felügyelőnek tiszte különösebben:

a) minden gymnasiumot évenként legalább egyszer, de szükség esetén többször is meglátogatni, s azt ezuttal mind anyagi, mind szellemi tekintetben tüzetes és beható szemle alá venni a majd később meghatározandó részletes utasítás értelmében,

b) örködni a felett, hogy az iskolákra vonatkozó egyházi és polgári törvények, konventi,

egyházkerületi javaslatok, szabályok, s felsőbb helybenhagyásban részesült helyi végzések pontosan végrehajtassanak, mely tekintetben a késedelmeseket és hanyagokat szorgalmazza, fennakadás esetén utasítja, esetleg az intézeti tisztviselőket négy szemközt figyelmezteti, vagy a körülményekhez képest fegyelmi eljárást kívánó ügyekben az illetékes hatóság közbeépését kívánja;

c) örködni a tantárgyaknak a tanárok közti felosztása, a tanulók időszaki és évvégi osztályzása, a tanulók és tanárok egyházas érzülete, kifogástalan köteleesség teljesítése és erkölcsi magaviselete, a tanterv és módszeres megállapodások pontos követése, a kijelölt tankönyvek használata, az iskolai jegyzőkönyvek és irattár, az intézeti helyiség és butorzat egészségi és tanítási célszerűsége, épségben és tisztaságban tartása, a gyűjtemények jó karban és rendezett állapotban léte felett;

d) az intézeti vagyonkezelésnek és számadásoknak, sezek szabályszerű vitelének közvetlenül utána nézni, azokat ellenőrizni, örködni a tanári hivatalok megüresedésénél a pályázatok, a tanári fizetések s a tanszakok kellő csoportosítása felett, mi végett a pályázati hirdetmények előzetesen helybenhagyása alá terjesztendők;

e) az érettségi vizsgálatokat minden évben három intézetnél felváltva vezetni;

f) az egyházkerület s a püspök jogkörébe eső s koronként előforduló gymnasiumi ügyeket, melyek az egyházi törvény 463., 464., 467., 471., 472., 475., 477., 483—485. §-aiban megjelölteknek, s ezen kívül a tanulók felvétele, vizsgái, fegyelmi s bármiféle személyi s dologi ügyekben való fellebbezéseket, engedélyezéseket, érettségi vizsgálati ügyeket előadói javaslattal s illetve véleménynyel ellátni, szükség esetén önmagától is indítványokat tenni, a konvent és a közoktatásügyi miniszterium által kívánt kimutatásokat, értesítéseket a püspöki hivatal számára elkészíteni, az egyházkerületi tanügyi bizottság üléseiben, mint az egyházkerület egyik megbízottja résztvenni;

g) tapasztalatairól s általában a gymnasiumok állapotáról a kerületnek évenként rendszeres és tüzetes jelentést tenni, sürgősebb és fontosabb ügyekben a püspököt időközileg is önként értesíteni;

h) hivatalos eljárásról és ügyviteléről igató könyvet, a hatáskörébe esett összes ügyekről leltárt és betűsoros tárgymutatót, a tanárokról pedig a bizonyítványok, az illető igazgatók véleménye és saját tapasztalatai alapján minősítvényi lajstromot vezetni, s ez utóbbit havonként az illető igazgatókkal aláírni;

i) az állami felügyelet végrehajtását a törvény és felekezetünk önkormányzata szempontjából figyelemmel kísérni és ellenőrizni;

k) általában a felügyeletére bizott iskolák mindennemű ügyeit felelősség terhe mellett ügyszemmel tartani, s illetve vezetni, hogy a bajokat lehetőségig idejében észrevegye, s azok megszüntetése és az iskolaügy fejlesztése érdekében a maga szavát annak helyén és idején felemelje.

2. A felügyelő az egyházkerület pénztárából évnegyedi előleges részletekben 2400 frtnyi fizetést, 400 frt lakbért, 400 frt utazási átalányt és 200 frt irodai költséget húz és kötelezett tagja az állami nyugdíjintézetnek.

3. A felügyeleti kiadások viselése végett tartoznak a gymnasiumi igazgatóságok évről évre mindenik beiratkozott tanuló után 1 frtot s mindenik maturandus után (külön számítva a póivizsgát tevőket 2 frtot tanév elején, s illetve vizsgai beiratkozásakor előre beszédni, s a kerületi pénztárba egy összegben beküldeni; a még mutatkozó hiány az egyházkerületi gymnasiumi felügyeleti, s a mennyiben ez arra elégtelen lenne, a tűzkármentesítési pénztár által fedezendő.

4. A felügyelői hivatal szervezésével az 1884. 49., 50. sz. kerületi határozatokkal létesített egyházkerületi középiskolai felügyelőtanács s annak elnöksége megszűnik.

5. A felügyelőt az egyházkerületi közgyűlés élethossziglan választja.

6. A felügyelő fegyelem és nyugdíjazás tekintetében az egyházkerület illetékessége alá tartozik.

7. A gymnasium tartó hatóságok, az igazgatók és tanárok a felügyelő látogatásai hivatalos megkeresései alkalmával, kötelesek annak az egyházi törvényeken s e rendeleten alapuló kívánságait teljesíteni, észrevételeit tisztelettel fogadni, utasításainak, meghagyásainak eleget tenni és őt tanügyi törekvéseiben tőlök telhetőleg támogatni.

8. E felügyelő hivatal a következő egyházkerületi gyűlésen a felügyelő megválasztásával lép életbe.

### A házasságjogi törvényjavaslat sorsa a képviselőházban.

#### VI.

A mint Lapunk olvasói tudják, márczius 19-én történt az, hogy a házassági t.-javaslat általános tárgyalását, majdnem négy heti vita után, befejezte a képviselőház s a záróbeszéd megvitatását a husvétii szünnapok után eső időre határozta el. Az országos gyász miatt egész ápril 10-ig maradt függőben a t.-javaslat sorsa, a mikor nagy érdeklődés között újra fel lett véve a tár-

gyalás fonala. *Teleszky István* előadó emelt először szót. Beszéde elején kiemelte, hogy a nagy vita, egyes szenvedélyesebb kitörésektől eltekintve, általában objektív és tartalmas volt. Főleg a kérdés politikai oldala lón megvitattva és megvilágítva, a jogi méltatásnak kevesebb osztályrész jutott. Előzetesen Polonyi határozati javaslatával foglalkozott s ezt főleg azon oknál fogva, mert a családjog az előkészítés stádiumában van, mellőztetni kérte. Ragályi, Tibád, Hock, különösen pedig Apponyi gróf s Ugron Gábor beszédeivel foglalkozik s végül Apponyi gróf határozati javaslatának mellőzésével az igazságügyi bizottság nevében a t.-javaslatot elfogadásra ajánlá.

*Apponyi, Eötvös és Szilágyi Dezső* gyönyörködtették még a házat. A nemzeti párt vezérének beszédéről azt jegyzi meg egy kormánypárti lap, hogy nem tett benne egyebet, mint lelke teljes meggyőződéséből, ékes szólása egész erejével a liberális haladásnak nehézségeit, a szabadelvű fejlődésnek akadályait sorolta fel s a hamisítatlan konzervatív politika apotheozisát zengette el. Párthivei természetesen lelkes éljenzésekben fejezték ki lelkesedésüket és bizalmukat iránta. Még gr. *Csáky Albin* vallás és közoktatásügyi miniszter is beszélt. Smialovszky-nak a kath. kongrua ügyében tett határozati javaslatát elfogadásra ajánlván a Háznak, ellenben Eötvös Károlynak azon határozati javaslatát, melylyel a kormányt utasíttatni kívánja arra, hogy a házassági jogról szóló t.-javaslat törvénynyé válta után azonnal, az 1848. XX. t.-cz. rendelkezéseinek megvalósítása és életbeléptetése tárgyában a megfelelő t.-javaslatokat terjeszsze elő — elfogadásra nem ajánlotta.

Ápril 12-én jelenté ki az elnök, hogy a tanácskozással be fejezve és hogy a bizalmatlansági indítvány fölött utoljára ejtetik meg a szavazás. A névszerinti szavazás ezen elnöki kijelentés után kezdetét vette. A horvát képviselők és az elnök nem szavaztak. A szavazás eredménye következő volt. 413 igazolt magyar képviselő közül 281 *igen*-nel szavazott, 106 *nem*-mel, távol volt 25 képviselő, tehát a Ház a polg. házasságról szóló javaslatot 175 szavazattöbbséggel elfogadta. A t.-javaslat hívei viharos tapsban és éljenzésben fejezték ki örömlüket a szavazás eredménye fölött, úgy hogy az elnök csak nagy nehezen tudta helyreállítani a rendet.

Ha már az igazságügyi miniszter ellen beadott bizalmatlansági nyilatkozatról az elébb említést tevének, legyen szabad annak eredményét is megértenünk. A 413 képviselő közül a bizalmatlansági indítvány mellett szavazott 102, ellene 214 képviselő; távol volt 96 és így 112 szavazattöbbséggel a bizalmatlansági nyilatkozatot a Ház elvetette.

Szilágyinak ezen diadalára azt jegyzi meg egy kormánypárti lap, hogy ellenségei taktikából választották külön az ő személyét az üggyől és a Wekerle kabinetből. Megakarták nyerni ellene azokat is, a kiket elvük a liberális zászlóhoz fűzött, de nem az igazságügyi miniszter személyéhez. Ravasz számításukkal azonban felsültek, az általános diadal mellett Szilágyi Dezsőt még *külön diadalban* is részesítették.

A részletes tárgyalás ápril 13-án vette kezdetét. Ennek azonban, mint különben minden részletes tárgyalásnak, már olyan a természete, hogy erről egységes és teljes képet, lapunk keretén belől, alig volnánk képesek adni. A politikai lapok közleményeire vagyunk kénytelenek azok figyelmét felhívni, a kik ez iránt is érdeklődnek. Tudósítói tollunkat nyugodni hagyjuk addig,

míg az ügy a főrendekhez kerül. Majd akkor alkalmunk leend a t.-javaslat sorsát figyelemmel kísérenünk — a főrendiházban is.\*

*Aurifaber.*

## K Ö Z É L E T Ü N K .

### Falusi levelek.

#### IV.

Készül a pápista autonomia! Meddig készül, mi csoda alakba lesz öntve? az még talány. Hivatkoznak ugyan némelyek reá, hogy olyan autonomia kell nekik, minővel mi birunk, — de hát ez abszurdum. A mi országunkat Krisztus szelleme kormányozza közvetlenül, nekik közvetítő helytartót teremtett a hierarchia, magában a pápai intézményben benne van az autonomia lehetetlensége. A hierarchiát fel nem adják soha, — ez másik legyőzhetetlen akadályuk. Világiaknak hitelvi kérdésekbe szólani meg nem engedik, mert a pápa szent és csalhatatlan, — nem maradna tehát más tér számukra, mint a közigazgatás, hanem bizonyára ebből is csak kis részre engednének befolyást, szóval az egész pápista autonomia képtelenség. Sejtik némelyek, hogy van az autonomia-készítés leple alatt oly törekvés, mely a papi és egyházi javak feletti szabad rendelkezési jog megszerzését tűzte ki célul, — nem lehetetlen, majd megmutatja az idő, videant consules!

A mi autonomiánkban eleitől fogva nemcsak nagy szerepet vitt, de egészen paritás elvére fektetett befolyást gyakorolt a világi elem, s nem tagadhatjuk, sőt el kell ismernünk, hogy protestáns egyházunk multjának változatos viszonyai között a világiak támogatása és áldozatkészsége adott erőt, kitartást a küzdelemben a papságnak is. De nekem úgy tetszik, hogy különösen az utóbbi időben ez a buzgóság lohadt, talán a béke áldásai között egyházunk érdekében nincs annyi teendőnk, hogy abból a világi elem is nagyobb részt vegyen magának? vagy a mai kor anyagiak után sóvárgó szelleme háttérbe szorítja a lelki élet fejlesztésére irányított nemes munkát? Elismerem azt, hogy vannak hála Istennek kimagasló világi egyéneink most is, kik nemcsak érdeklődnek egyházunk ügyei iránt, hanem odaadó tevékenységet, úgyszeretetet tanúsítanak egyházunk jogainak, törekvéseinek, magasztos céljainak előmozdításában: de nem találjuk részükről egyházunk érdekeinek azon *egyelemes* felkarolását, melylyel hamarabb és sikeresebben lehetne megvalósítani mindazon eszméket, melyektől függ egyházunk anyagi és szellemi emelkedése.

Közelebbi időben arról győződtem meg, hogy sokak hiúságának hizeleg, ha egyházi téren a bizalom feléjük fordul, különösen kedvesen veszik, ha különböző egyházi tisztségekre megválasztatnak; azonban a bizalomból kifolyó kötelességek teljesítése körül közönyösek, gyakran részvétlenek, nem eléggé érdeklődők. Tisztelet és elismerés a kivételeknek, de például hányan nem olvasnak egyházi lapokat, — pedig a mai korban egyházi életünk vérkeringését ezekből lehet alaposan megismerni — hányan vannak, kik szorgalmasan látogatva egyházi gyűléseinket, azokon mindvégig odaadással résztvennének? hányan vannak, kik egyházi törvényeinket

\* E sorok beküldése óta, a mint t. dj. k., a részletes vita befejeztetett s a t.-javaslat harmadszori felolvasásban is el lett fogadva a H. által. A.

megszerezve, azt áttanulmányoznák már csak azért is, hogy ügyeink kezelésében jártasságot szerezzenek? Mindezen mulasztások kiszámíthatatlan hátrányára vannak egyházunk kormányzásának és sokaknak ezen közönye elszomorít, aggaszt engemet. De van biztatóbb, reményt keltőbb jelenség is világi férfaink egy részénél, mily öröm tölti el lelkemet, mikor látok, hallok világi gondnokokról oly bizonyosságot, hogy igazán megosztják az egyházmegyei elnöki teendőket az esperessel, — oly érdeklődő világi tisztviselőket, kik nem csak olvassák egyházi lapjainkat, hanem azokba tanuságos és életrevaló eszméket közölnek, fáradszónak, áldozónak. Vajha minél számosabban követnék ezeknek példáját! Óh, ha a választottak mind ez úton haladnának, s áthatná őket protestáns egyházunk tökéletesedésre hívó szelleme: nagyobb lenne erőnk, nagyobb hatalommal hódítanók meg a korszellemet, s úgy vallásos-erkölcsi, mint társadalmi téren még több eredményt érnenk el.

Uraim, világi testvéreink! egyházunk szervezetében együtt képviseljük az egyetemes papság eszméjét, legyenek önök is papok azon munkássági téren, melyre egyházi életünkben a bizalom, ez az önkormányzati jogunk gyakorlásából folyó legszebb kitüntetés helyezte; egyesítsük erőnket, munkásságunkat, adjon kitartó lelkesedés tüzét különösen a mai korban is, mint régebben, az a tudat, hogy midőn protestáns egyházunk szolgálatában buzgón fáradozunk, ugyanakkor szeretett hazánk, nemzetünk és magyar társadalmunk erősítésének, virágoztatásának és tökéletesítésének szent munkáját végezzük. A pápista egyház autonómiaja soha sem lehet e téren versenytársunk, sokkal nagyobb lelki szolgátság, szellemi bilincs kötelékébe vannak annak fiai nyűgözve, sem mint utólréhernék valaha a mi egyházunk szabadságát és haladását; csak mi ne csüggedjünk, ne této-vázzunk, vessük le a közöny hideg köpenyét; ne a korszellem ragadjon minket, hanem egyházunk adja a kornak a haladásra ösztönző szellemet!

S—s.

## Nekrológ.

Szöcs Imre bél-zeréndi ev. ref. lelkész halálával egyházunk egyik fentartó oszlopa dőlt ki. Nem hizelegés akar ez a beszéd lenni. Neki már ki sem hizeleghet. Az övéinek pedig nincs miért hizelegjek. Ők ezt nemcsak nem várják tőlem, hanem egyenesen visszautasítanak.

Tehát igaz beszéd az, hogy Szöcs Imre egyházunk egyik fentartó oszlopa volt! Nem volt ő ékesen szóló, nem irt soha egyetlen nyomtatásban megjelent egyházi beszédet és semmi másféle egyházi dolgot sem, nem cikkezett sem egyházi, sem politikai lapokban.

Mit tett hát, hogy mégis olyan nagyon kiemelem őt?

Minden ékesen szólásnál, minden írásnál szebben beszél a tett!

És Szöcs Imre 48 éven át tett, munkálkodott egy 385 lelket számláló egyházközségben és pedig 33 éven át mint csak lelkész s 15 éven át mint *lelkész-tanító*.

Az 1879-ik év decz. 6-án a szó teljes értelmében Szeged sorsára jutott Bél-Zerénd. Elpusztult annyira, hogy más helyen lett újra építve.

A község maga pár év alatt újra épült, de a régi helyen maradt templomot csak 1892-ben szedték szét s hordták ide, s épült fel az igen csinos, sőt szép kis templom, toronnyal együtt.

Leirjam-e azt a munkát, a mit ilyen parányi egyházközségben 4—5 száz forint fizetés mellett, ilyen körülmények közt végzett Szöcs Imre?

Elég erre csak egyszerüen reá mutatni! . . .

És ha reámutatok, jogom van állítani, hogy Szöcs Imre, mint *Krisztusnak jó vitéze*, 80 évre terjedett földi pályájának véghatárán állva, alázatos szívének egészen a mennybe felemelkedő önérzetével vehette ajkaira a nagy apostol Pál ezen szavait: *ama nemes harczot én megharcoltam*. E harczban „a hitnek és szeretetnek mellvasába és sisak gyanánt az idvesség reménységébe” volt ő felöltözve.

Azért nem győzték meg őt azok, a kik ellene viaskodtak.

Igy felöltözve még a hebegő ember is diadalra indulhat a Demosthenesek és Cicerók hazájában!

De jogom van állítani azt is, hogy Szöcs Imre Pál apostolnak ezen szavait is ajkaira vehette, az ő földi pályájának véghatárán állva: *futásomat elvégeztem!*

Egy lelkipásztor futása nehéz, hajh! nagyon nehéz futás ám. *Semmiel nem gondolok, az én életem is nekem nem drága, csakhogy örömmel elvégezhessem az én futásomat!*

Az apostol ezen szavait kell neki futása közben szüntelen szemei előtt tartania.

Kell, hogy lelkének hangulata az *öröm* legyen állandóan.

A cél felé nézzen szüntelen, mint az a vándor, kinek lelke előtt hazájának képe lebeg. Mert csak így változnak elviselhetőkké az ő futásának gondjai, nehéz bajai. Igy, még ha *sir* is: *öröm* van az ő szívében!

Igy futott Szöcs Imre, a kisdud bél-zeréndi egyház lelkész-tanítója. Ezért nem futott ő hiába!

És méltán vehette ő ajkaira a nagy apostol, Pál ezen szavait is: *a hitet megtartottam!*

Ezt tennie volt a legnehezebb dolog.

Hiszen a Krisztusról szóló tudomány ma is sokaknak bolondság és légió azoknak a száma, kik a hitet megtartó lelkésznek ma is ezt mondják: „bolondoskodol.”

Ezek azok, a kik az Istent nem találják s el akarják foglalni a *nem élő király birodalmát*.

A hitet megtartó lelkipásztor azonban tudja, hogy a ki Istent *saját szívében* meg nem találja: az nem fogja őt megtalálni sehol . . . de sehol!

Nem ingadozik tehát, ha gúnyolják is az ő hitét, mert *tudja kinek hisz!*

A nem ingadozó hit fáklyájának fényét a viszon-tagságok szele nemhogy kioltaná, de sőt inkább élesíti ez amannak a lángját.

Ez a hit örökségül maradt kisdud gyülekezetében Szöcs Imre után s lesz sokaknak megtartójuk ott, a honnan ő, mint a hit szövétnekének „arany gyertya-tartója”, elvétellett immár.

Ez a hit mondatja velem is: *eltételelt neki az igazság koronája!* . . . nemcsak neki pedig, hanem mindeneknek is, kik várandják a Jézus Krisztus dicsőséges eljövételét.

Az a jutalom, melyért egy igaz lelkipásztor fut: a hű munka jutalma . . . tehát az a közös jutalom, melyből minden hű munkás megkapja a maga osztályrészét.

Ez a jutalom: „az igazság koronája”.

Ez a korona ékesíti már homlokát a bél-zeréndi egyház volt agg lelkipásztorának, a ki Krisztushoz ment, mert itt lent is nem ő élt, hanem Krisztus élt ő benne!

Legyen könnyű nekik a föld!!

\* \* \*

Szöcs Imre, a n.-szalontai e. megyei lelkészi kar Nesztora, született Szilágymegye *Péér* községében, Szöcs István és Szaklányi Zsuzsanna nemes szüléktől. Korán árvaságra jutván, általa mindenkor kegyelettel emlegetett kedves tanítója a debreczeni főiskolába vitte, hol a gymnasiumi és theologiai tanfolyam sikeres bevégzése után — miközben az énekkar vezetője is volt — berek-böszörményi akadémikus-rector lett. Három év múlva, 1843-ban szakáli lelkész lett. Itt vette nőül Szikszai József b.-böszörményi lelkész nővérét, Teréziát, kivel 40 évig boldog s példás házassági életet élt.

1846-ban jött Bél-Zerendre lelkésznek, hol aztán haláláig, 48 éven át, igaz hűséggel legelteté nyáját, melyet akkor sem hagyott el, mikor a romboló árvíz — 1879. decz. 6-án — hajlékaiktól is megfosztotta őket. Velök túrt, szenvedett, vigasztalta és bátorította híveit. Mennyit kért, könyörgött, törődött az éltes lelki atya, hogy új lakhelyükön templomot építhessen. Fáradsága, kérése nem volt hiábavaló, mert a díszes szent hajlék, az ő fáradságának, buzgóságának eredménye felépült s azt az örömet megérthette, hogy az 1892. decz. 4-én ünnepélyesen megnyitott.

Jó szívének bizonyossága az is, hogy hét árva leányt nevelt fel s adott férjhez.

Egyetlen gyermekének, Szöcs Etelkának férje Hajdu Elek vadász lelkész. 9 unokája s 1 dédunokája maradt.

Ez év kezdetével az addig derült kedélyű agg lelkész társ gyöngülni kezdett. Napról-napra fogyott testi ereje. Hasztalan volt a gondos ápolás, márcz. hó 8-án délben csendesen elnyugodott életének 80-ik s lelkész-kedésének 51-ik évében, hagyván eltávozásával kedvesei s mindnyájunk szívében áldott jó emlékezetet.

Hű volt mind haláláig; nyerte el az örök élet boldogságát!

Ágya.

Nagy Sándor,  
ev. ref. lelkész.

### Könyvismertetés.

**Köznapi imák templomi használatra, tekintettel az évszakokra.** Irta Gyöngyösy Sámuel, tiszánánai ref. lelkész. Harmathy Pál tulajdona. Debreczen, 1894.

Azzal a shakespearei idézettel kezdek ismertetésem, melyet *Szász Károly* alkalmazott a Szilády János egyházi beszédeire: „*Hó! ez külön dal a többinél.*“ A Gyöngyösy imái csakugyan jóval felülemelkednek a magyar prot. ima-irodalom átlagos mértékén s egyenesen azon remekművek nyomaiba lépnek, melyeket templomi ima-íróink elismert mesterei, *Révész Bálint* és *Borsodi József* ihletett lélekkel megalkottak.

Van ezenkívül egy körülmény, a mely mindenkifölött ajánlóvá, sőt a lelkészekre nézve házagpótlóvá teszi Gyöngyösy imáit; nevezetesen először vett szerző egy eddig ima-irodalomban csaknem egészen parlagon heverő mezőt szorosabb művelés alá, a midőn köznapi imáinak készítésével fő figyelmét az évszakokra fordította. Ily imáknak nagyon éreztük hiányát s most, hogy végre bírjuk azokat, bírjuk pedig egy dicséretre érdemes és terjedelmes könyvben, lehetetlen örömeinknek nem adni kifejezést.

Köznapi ima-íróink eddig nemcsak az évszakokra, hanem még Jézus életének s az ő élete szerint elrendezett keresztyéni évnek főbb momentumaira sem terjesztették ki egészen figyelmüket. Nem voltak nagy ünnepeinkre előkészítő imáink, holott éreznünk kellett, hogy a pusztá

bűnbánat hangjai ilyenkor nem elégitik ki áhítatba merült lelkeinket s voltaképen leendő ünneplésünknek csak egyetlen aktusára vonatkoznak. *Halka Sámuel* tett próbát advent kiadásában mondandó templomi imáival; *Révész Bálint* megígérte, hogy az évszakokhoz alkalmazva bocsat ki köznapi templomi imákat, de betegeskedése miatt ígéretét nem teljesíthette. — Gyöngyösy imakönyve eddig a legteljesebb gyűjtemény, melyben föltaláljuk úgy az évszakokhoz, mint a Jézus élettörténetének kimagasló mozzanataihoz alkalmazott köznapi imákat.

Ennek illusztrálása végett álljon itt a tartalmi kimutatás:

A könyv 2 kötet egybekötve. Mindkét kötet 255, összesen 510 lap. Van benne *tavaszi, nyári, őszi, téli reggelekre két-két heti imádság*, adventi, bűnbánati reggelekre *egy-egy heti*, közönséges reggelekre és délestékre *három heti*, bűnbánati délestékre *egy heti*; ünnepek előtti reggelekre és délestékre *10 ima*, ó-év utolsó napjára *2 ima*, betegekért *6 ima*, különösebb alkalmakra, mint káros kései fagy után és kártékony esőzésekor *2 ima*.

E rövid kimutatás is feltűnteti az imakönyv gazdag tartalmát. Nekem mindössze annyi megjegyzésem van rá, hogy óhajtottam volna még, a könyv teljessége szempontjából, ha szerző eszme- és érzelmgazdagsága a *keresztyén világ egész nagy hetén elárad* vala, ha lelke bővebben társalog, az egész nagyhetre kiterjedő imákban, a szenvedő Krisztussal — és ha már a csapásos időkben is igyekezett a sujtolt hívők lelkét Istenhez emelni, — vett volna fel egy szárazságkor mondandó imát is művei közzé.

Fájdalom, mindemez óhajítás egy esetleges újabb kiadásra nézve is csak pium desiderium immár. Gyöngyösy Sámuel, a ki mint magasan szárnyaló, erősen pathétikus és szinpompázó szónok is egyik díszje volt egyházi irodalmunknak, több év óta porlik rideg sírjában. Imái posthumusok s mint ilyenek is megérték már szerző hátrahagyott iratai között a horatiusi kilencz esztendőt. Az imákat nagyérdemű szerzőnk még életében sajtó alá rendezte. Előszava 1881. okt. 31-én íratott. Mi tartotta vissza a kiadástól — nem tudom. Néhány évvel utóbb élete fonalát egy pillanat alatt metszette ketté a halál s imái árván maradtak, hogy majdan a magyar prot. egyház közösen szeretett gyermekei, drága kincsei legyenek. Ez az idő most érkezett el. Az érdemes kiadó, a ki Gyöngyösy imáit a feledés homályából elővette, hála kötelezte maga iránt hazai prot. irodalmunknak minden barátját. Ez imák, eltekintve évről-évre aktuális voltuktól, önmagukban is igen becsesek és értékesek. Szerző nem hiába vallja mesterének Révészt, ugyanazon bensőség-teljes lélek, szárnyaló buzgóság és áhítat nyilatkozik imáiban. Habár erőben hátrább áll is, ihletettségehez és ahoz, hogy lélekben keresi Istent, kétség nem fér.

Nagyon dicséretes tulajdonságuk ez imáknak, hogy mindenkor *közvellenek* és *egyszerűek* tudnak lenni s így hatásukat el nem veszíthetik tudásra és tudatlanra, műveltre és műveletlenre egyaránt. Hangjuk édesen, szinte hízélgően szól a szívekhez, kiemeli azokat a földi hiábavaló érzelmek gőzköréből és ragadja magával fel-fel az Isten széke elé. A pythagoraszi arany intelem (szebou ton théon = imádd az Istent), melyet újból meg újból hangsúlyoznak a próféták és apostolok, oly megindító hangokat ad szerzőnk ajakára, melyek bizonynyal sokáig csengenek a szívekben, mint hárfán a himnusnak végső szavai.

Abban meg épen mesternek mondható Gyöngyösy, a hogy a külső, természeti világot párhuzamba hozza

a belső, lelki világgal; a mint a hit melegét elárasztja a temérdek mindenségen és a nagy természet változó arculatján.

De elismerésünknek legtöbb szava érintheti Gyöngyös *imádságos nyelvét*, azt a szép fordulatokban és árnyalatokban gazdag nyelvet, melyet szónoki beszédekben is tisztelni tanultunk, noha ott nem ment a dagályosságtól. Szebbnél-szebb hasonlatok (különösen a napra) s azok a personifikációk, melyek által mintegy az érző és gondolkodó természet jut remek kifejezésre, — Gyöngyös imáit feledhetetlenekké teszik.

De az írás szerint *a fehér liliumnak is van fekete árnyéka*. Gyöngyös imáinak is vannak némi, bár nem nagy és feltűnő hibái. Meg vagyok róla győződve, hogy ő maga sem gondolta maga felől s lelke ma sem gondolja az üdvözültek seregében azt, a mit csupán az örök tökéletességgel mondat Madách: „*Csak hódolat illet meg, nem bírálát.*” Az elköltözött ima-író nagy szelleme iránt följebb nyilvánított hódolatom mellett ide iktatok némely bíráló megjegyzéseket. E megjegyzések részint egyes kifejezésekre, részint az itt-ott előforduló nyelvi egyenetlenségekre, részint pedig a sajtóhibákra vonatkoznak. Mind oly dolgok, melyeken az újabb kiadás alkalmával az író szellemének megsértése nélkül lehet, sőt kell is segíteni, hanem erre a célra embert kérek.

1. Kifejezésbeli hibák:

I. k. 92. I. *Uram! míg nem késő, termékenyítsd meg keblünket, hogy legyenek hetének nemes gyümölcsei.* — — Életünknek van, de keblünknek nincs hete.

I. k. 144. I. *Életünknek munkára rendelt szép korát, a tavasz és nyár napjait már leéltük* stb. — Ez egy gyülekezet nevében, hol ifjak is vannak, nem mondható.

I. k. 145. I. *Ellenségünk a halál.* Több helyen a halált úgy említi, mint az Ur szolgáját. Isten, a ki a szolgának parancsol, nem lehet a mi ellenségünk.

I. k. 16. I. *Odakiint pedig a világ zajában, hogy a tied maradhassunk* stb. Pongyola.

I. k. 104. I. Az 5-tel jelzett téli reggeli ima első mondatából hiányzik a verbum regens.

I. k. 232. I. *Óh micsoda mindez ama soha le nem nyugvó nap fényességéhez képest, midőn az örökkévaló ígét, mely benned volt, mely te voltál s mint Istenséged részese, általad nyert alakot, e földre leküldötte.* — Erthetetlen, lehet sajtóhiba folytán.

II. k. 44. I. *Nagy a teirgalmasságod* stb. Pongyola.

II. k. 104. I. *Földünk sebes forgásában saját árnyékának fekete ködeibe burkolja magát.* — Homályos.

2. Nyelvi egyenetlenségek:

I. k. 61—62. I. *holnap* = hónap.

I. k. 65. I. *jöleteérti*, 133. I. *létérti*, 245. I. *bűnérti*, 251. I. *földöni*, 253. I. *ünnepéhezi* stb. — A ragozott nevekhez melléknévi képzők vannak illesztve. Hibás maradványa a túlzott nyelv-újításnak s erőszak a nyelven. Ezekről, főleg imákban, nagyon kell óvakodnunk és százszor inkább körülírással élnünk.

I. k. 86. I. *Neved* = nevedet. Szerző több helyen elhagyja a tárgyragot (I. 99. I. álmaink stb.). Ez semmiképen meg nem engedhető rövidítés.

I. k. 130. I. *Tanítmány* = tanítás. Szokatlan képzés.

I. k. 189. I. *A fák asszú ágai* = száraz ágai. Szokatlan, inkább füvekre alkalmazható jelző.

I. k. 239. I. *Midőn kegyelmed leszálland (a földre), mint jótékony eső a szomjúzó földre.* A zárjelbe tett szó elhagyandó.

II. k. 193. I. *Óh mert a midőn halára gyujtja szívünket atyai hű gondod . . . ; de másrésről szívünket fájdalom érzete járja át.* A *de* elhagyandó.

II. k. 14. I. *könyei* = könyjei, vagy az Akadémia újabb helyesírása szerint = könnyei. Ugyanilyen ingadozás mutatkozik az *atyja* írásánál. Több helyen *atya*, néhol (I. k. 74. I.) *atyja* van. Ez inkonzekvenzia.

Ha még megemlítem, hogy egyes szavak, mint pl. *versenyfutó*, *úgy tetszik* stb. nagyon gyakran ismételtetnek, észrevételeimmel áttérhetek

3. a sajtó-hibákra:

I. k. 62. I. *Egy héttel öregebbek*. Kimaradt = lettünk.

I. k. 110. I. *öröm könyek* = örömkönyek.

I. k. 137. I. *Jézusnak nevére kérünk* = Jézusnak nevébe kérünk. Ennek különben dogmatikai hátere is van. De mert csak itt fordul elő, sajtóhibának tekintem.

I. k. 159. I., II. k. 6. I. és több helyen = *reményljen* = reméljen. A hangtorlódást, mely a szavak kimondását nehézkessé teszi, épen a templomi imáknál kell kerülni leginkább.

I. k. 168. I., II. k. 21. I. *Bojongunk* = bolyongunk.

I. k. 171. I. és több helyen a *Te* (Istenre vonatkoztatva) kis *t*-vel van írva, máshol nagy *T*-vel.

I. k. 189. I. *A föld* = A földi.

II. k. 194. I. *Minként* = miként.

II. k. 194. I. *Vérdíj* = vérdíj.

II. k. 38. I. *Napodból* = napokból.

A pontozás is kifogás alá esik. Ha valahol, úgy a templomi imákban kell lenni e tekintetben a legnagyobb körültekintésnek. A helyes pontozástól függ sokszor az imák helyes elmondása, miután a lelkésznek gyakran nincs ideje az elmondandó ima előleges áttekintésére. Az tehát, hogy a pontozás, talán épen túlhajtásból, szorosán egymáshoz tartozó szavakat válaszszon el (mint pl. I. k. 138. I. *világát* után és több helyen) meg nem engedhető.

A könyv külső kiállítása csinos. Nyomása tiszta; a betűk nagyok és mindenütt jól olvashatók, mely körülmény használhatóságát is emeli. Helyes dolog az is, hogy az *utóimák* mindjárt az imák végére vannak nyomtatva és nem mint eddigi imakönyveinknél külön a könyv végére. A könyv kötése izléses fekete vászonban, előlapján kehelylyel eszközöltetett. Mint tulajdonosa értesít, nála még ez évi pünkösztig kedvezményes 2 frt 50 kr.-ban kapható, azontúl bolti ára 3 frt lesz.

Mindenkinek melegen ajánlom s hiszem is, hogy minden lelkész sietni fog azt megszerezni.

S. Szabó József.

## IRODALOM.

Kossuth Lajos elévülhetetlen érdemeinek méltánylása, hazai protestáns egyházunk összes gyülekezeteiben általános és hű kifejezésre talált. Városokban, mint falvakon egyaránt hirdették lelképásztoraik az ő államférfiúi és protestáns minta jellemének nagyságát s valóban felemelőleg hat lelkünkre, ha visszagondolunk a hála és kegyelet ama megnyilatkozására, mely a Kossuth-gyászünnepélyeken országszerte tapasztalható volt s a melynek varázshatása alatt vagyunk még most is és leszünk is mindenha. Ez uttal három ilyen emlékezésről kell még említést tennünk.

*Albison* Sass Károly ősz lelképásztor I. Móz. 49, 33 alapján tartott elragadó beszédet, élénken ecsetelve Kossuthnak halhatatlan érdemeit, kimenekülését, az elhunyt porsátorának hazaszállítását, teremtői szellemének alkotását: a 48-iki alkotmányt s a haza védelmében

küzdött vitézek hősiességét. Elő és utóimádságában szintén a hála és emlékezés szövétnékét gyújtotta fel a tisztos lelkipásztor.

*Földesen* Kiss Ferencz lelkipásztor mondott az ő jól ismert szép irányával s hazafiúi lelkesedéstől ihletett gondolatokkal ékeskedő imádságot és bucsúszót, a mely nyomtatásban megjelent s 10 krért megszerezhető. A jóvedelem az orgona-alap javára fordítatik. Mind az író, mind a czél méltó a legnagyobb pártolásra.

*Gyulán* Dombi Lajos lelkipásztor tartott a rengeteg számu résztvevő közönség előtt emelkedett hangú, tartalomdus *gyászimádságot*. Ugyanő tőle jelent meg Békésvármegye érdemekben gazdag alispánjának, Jancsovics Pál kir. tanácsosnak ravatala mellett február hó 25-én elmondott halotti beszéd és imádság „Jancsovics Pál emlékezete” czímmel. Fennszárnyaló, alkalmi beszéd és ima.

**Kossuth Lajos emlékezete** czímmel egy nyolcz ívnyi terjedelmű díszes füzet jelent meg, magában foglalván a „Vasárnapi Ujság”-nak a gyászestet alkalmából Kossuth életéről és haláláról szóló, változatos közleményeit s 45 érdekes képet, melyek közül kettő külön nagy képmelléklet. E gyászkeretű borítékba foglalt füzet ára 40 kr. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában, Budapest, IV. Egyetem-utca 4. szám alatt. — E füzetnek mintegy kiegészítéséül legközelebb még egy másik hasonló füzet is fog megjelenni, mely főleg Kossuth turini és budapesti temetése leírásának lesz szentelve, a gyász-szertartások minden nevezetesebb mozzanatát feltüntető, jelesebb hazai művészeink által készített számos eredeti képpel. E füzet ára 30 kr. lesz. Ez a két füzet egy önálló köteté is egyesíthető, s mint ilyen, egész képet nyújt az elhunyt nagy hazafinak úgy életéről, mint haláláról és eltemetéséről. A két füzet együtt 70 kr.-ért rendelhető meg a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.

„**Cserki Mihály története**”. Népies verses elbeszélés. Irta *Halom Vincze*. Ára 10 kr. N.-Kőrös, 1894. Szerző tulajdona.

A 19 lapra terjedő kis vallásos elbeszélést szerző szüleinek ajánlja, kik őt Istenfélelemben nevelték. Egyszerű, népies nyelven írott elbeszélés, elég folyékony verseléssel. Mindenütt vallásos melegség, Istenfélelem tűnik ki belőle, s intelmei korunk hibáira folytonos tekintettel vannak. A nép számára hasznos olvasmány s melegen ajánlható.

„**Az 1848—49. magyar szabadságharcz története**” című vállalatból most jelent meg a 10. füzet.

Gracza György e füzetben az 1848-iki törvények ünnepélyes szentesítését mondja el a megszokott eleven-séggel. E történelmi nevezetességű eseménynek egyik érdekes epizódja, hogy V. Ferdinánd neje: a királyné a rendek üdvözlétére — mivel magyarul nem tudott, németül pedig nem akart beszélni — latin nyelven felelt. A királyné e figyelme nagy lelkesedésre ragadta az országgyűlés tagjait.

A füzet a következő egykorú illusztrációkat tartalmazza: Csányi László (arczkép). — Kossuth és a honvédség vezérei (Berlinben rajzolt egykorú kép). — Magyar tábor a szabadságharcz alatt (egykorú kép). — Perczel Mór (1848—49. arczkép). — Karloca város pénz-utalványa 1849-ben. — Teleki László gróf (1861.

arczkép). — Osztrák lovasság 1848—49-ben (eredetije a bécsi udvari muzeumban). — Az 1848—49. törvények ünnepélyes szentesítése. — Kossuth megérkezése Pestre 1848. ápr. 14-én (egykorú rajz után).

A kiadóhivatal Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) könyvkereskedése Budapesten Andrásy-út 21. sz. alatt még most is fogad el előfizetéseket, még pedig 6 füzetre 1 frt 80 kr.-ral, 12 füzetre 3 frt 60 kr.-ral és 24 füzetre 7 frt 20 kr.-ral. Egy-egy füzet ára 30 kr.

**A Protestáns Szemle** VI. évfolyamának 4. füzete pontosan megjelent változatos tartalommal. A füzet elején Kenessey Béla titkár adóz elismeréssel és hazafiúi kegyelettel Kossuth emlékének, a ki a szabadság és egyenlőség fölkezt bajnoka, az élő és írott szónak hatalmas mestere vala, kinek az 1848-iki törvények által az új Magyarország megalkotásában, ebben az alkotmányos élet megteremtésében, a rendi kiváltságok eltörlésében legfőbb része volt; a ki milliók szívét tudta lángra gyújtani és ékesszólása erejével hadseregeket volt képes előállítani s a vérkeresztség elhordozásáig lelkesíteni! Legyen ő, a ki e földről elköltözött, miután lerövtá „a mi benne földi”, legyen egy éltető eszmévé! Ez emelkedett hangú, eszmedús megemlékezés után Vargha Gyula dr. közöl néhány statisztikai adatot az ev. ref. egyházzal s Pokoly József közli a magyar protestáns házassági jog rövid történetét 1786-ig. Majd Révész Kálmán tesz tanulságos és találó megjegyzéseket a házassági jogról szóló törvényjavaslatra. A magyar protestáns irodalmi társaság felolvasásai tételczím alatt olvassuk Kenessey Béla értekezését a protestáns egyház társadalmi munkásságáról s végül irodalmi szemle zárja be a 71 lapra terjedő füzetet.

**Fejes István** sátoralja-ujhelyi ev. ref. lelkésznek, a magyar prot. irod. társaság felolvasó estélyén f. évi márczius 16-án tartott nagyérdékű előadása megjelent ily cím alatt: „A protestáns egyház feladata, tekintettel a jelen egyházpolitikai és társadalmi kérdésekre.” A 24 oldalnyi felolvasás — melynek ára 20 krajczár — mind ismert nevű írója, mind nagyon is időszerű és elvi jelentőségű voltára való tekintetből bizonyára élénk eszmecserét fog kelteni a lelkesíti értekezleteken és egyházi köreinkben, meg a sajtóban is.

A Szabó Aladár szerkesztésében megjelenő „*Hajnal*” című belmissiói folyóirat 3. száma a következő tartalommal jelent meg: 1. Segítsünk. Szabó Aladár. 2. A budapesti reformátusok közművelődési egyesülete. Petri Elek. 3. A szeretet munkája az angol társadalomban. Hamar István. 4. Egy kis beszámoló vallásos felolvasásainkról. Buzás Lajos. 5. Prédikáció-vázlatok I. Kossuth Lajos halálára. Sz. A. — II. A tékozló fiu gyűrűje. Talmage. 6. Tárca: I. Miatyánk képen. Hegedüs István, egyetemi tanár. — II. Halálból az életre. Gergely Antal. 7. Missiói mozgalmak. Irodalom.

**Az Athenaeum Képes Irodalomtörténeté**-ből (szerk. Beöthy Zsolt) megjelent a 19-dik füzet, az előbbiekhöz hasonló gazdag tartalommal és szép illusztrációkkal. Ebben Endrődi Sándor befejezi Dugonicsról szóló értekezését; Badics Ferencz, a nagy mű segédszerkesztője, Horváth Ádámról és Gvadányi Józsefőről, a magyaros irodalmi iskola népszerű költőiről szól, ismertetve főbb

műveiket, méltatva társadalmi s irodalmi hatásukat, s végül az ugyanezen irányban dolgozó kisebb írókat. A következő cikkben Kardos Albert: Debreczen íróit és irodalmi életét ismerteti, részletesen méltatva Földi János, Diószegi és Fazekas Mihály természettudományi s költői munkásságát. Az utolsó cikkben Váczy János „Az egyeztető irány” cím alatt azokról kezd szólni, kik egyik költői irányhoz sem csatlakoztak szorosán, mint Révay, Verseghy, Bacsányi stb. A füzetet számos szövegkép díszíti, u. m. Dugonics szobra és síremléke, Gvadányi arcképe, Horváth A. és Gvadányinak egy-egy kézírata, Dugonics Etelkájának, Gvadányi Török háborúra célzó gondolatainak címképe, a pöstyéni fürödés czimlapja, Budavárának a század végéről s Balaton-Fürednek (Horváth lakóhelyének) a jelen század elejéről való képei, Gvadányi szakolczai lakóháza, a debreczeni kollégium (1802.), Diószeghy és Fazekas emlékoszlopa s egy fiatal párt ábrázoló kép az 1790-iki magyar viseletben, melynek kötelező tételére Gvadányi törvényt kívánt alkotatni. Külön mellékletekül vannak a füzethez csatolva: Mikes Kelemen törökországi leveleinek első két lapja és Palocsay György kurucz tábornok özv. Bottyánnéhoz írt üdvözlő versének hasonmásai. A nagydíszú vállalat füzetenként 40 kr.-ért minden könyvkereskedésben megrendelhető.

### Külföld.

Az ev. ref. theologusoknak szakképzése, közelebb-ről pedig hitelvi neveltetése érdekében a németországi reformátusok szövetsége feliratot intézett a porosz királyi vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, kérve őt, hogy a theologiai professori tanszékek betöltésénél ezentúl, a református vallású képesített tanférfiak épen úgy figyelemben részesüljenek, mint a lutheránusok; továbbá, hogy a theologiai fakultások tanulmányi rendjében, egyes felolvasások keretén belül, például az egyháztörténelem, dogmatika, gyakorlati theologia, különösbbe pedig a liturgia tárgyalása folyamán a református tan méltó kifejezést nyerjen, nem úgy, mint eddig. E felterjesztésre az illető miniszter f. évi márczius hó 8-án válaszolt, de válaszában nincs valami nagy köszönet. Kifejezést ad ugyan a miniszter a ref. egyház iránt táplált jóakarátának, de a kérés érdeme elől kitér s azt mondja, hogy miután az egyetemeken hatóságilag megállapított tantervek egyáltalában nem léteznek, sőt inkább a tananyag megválasztása és az előadás módja minden egyetemi tanárra rá van bízva: ennek következtében nem tartja indokoltnak, hogy a református hitvallás kivánt méltatására nézve külön intézkedést tegyen. Különben is ő a megejtett puhatolozások után megnyugvással értesült affelől, hogy a jelzett tantárgyak előadásánál a reformátusok óhajai kellő figyelemben részesülnek. Csakhogy a mint Brandes dr., a németországi ref. szövetség elnöke, erre a leiratra megjegyzi, a dolog úgy áll, hogy a ref. lelkészjelöltek vizsgálatainál idáig sohasem észlelték azt a vizsgáló bizottsági tagok, mintha a theol. fakultásokon a ref. egyház tanaira, hitvallására és egyházi szertartásaira is figyelemmel lettek volna, avagy lennének a professorok, sőt ellenkezőleg általában azt a sajnos tapasztalatot szerezték, hogy a német theologiai fakultásokon nem az egész reformáció áldásait és hatását hirdetik s nem a minden irányban kielégítő képzést tartják szem előtt, hanem mindig az unio malmára hajtják a vizet s egyoldalú unio s szellemben tanítanak. Teljesen indokolt tehát, hogy a reformátusok e méltánytalan eljárás ellenében felemeljék

tiltakozó szavukat s követeljék azt a jogot és helyet, a mely őket egyháztörténelmi multjuk és állampolgári érdemeik alapján méltán megilleti. Ezt hangsúlyozza ismételtén Müller K., az erlangeni theol. fakultás professora is, rámutatva arra a visszásságra, mely a theol. tanszékek betöltésénél egyre jobban érezhető. Am ítéljen, a ki elfogulatlanul tud gondolkozni. *A német birodalom területén csupán két református theologiai tanszék létezik, az egyik Erlangenben, a ref. dogmatika és symbolika előadására, a másik Strassburgban, a systematika és gyakorlati theologia számára.* A ki ezen a két fakultáson kívül még másutt is óhajtana német aju ref. theologiai professort hallgatni, annak vagy a helvécziai egyetemekre kell mennie, vagy Bécsbe, a hol a magyar ref. egyház meleg keblü barátja, a tudós dr. Böhl Ede tanítja a dogmatikát és systematika theologiát. De hát hol marad még a ref. egyház küzdelmekben dicső multjának, valamint a ref. egyház minta alkotmány-szervezetének s bibliai egyszerűségben utólérhetetlen kultuszának méltó megismertetése, symbolikus könyveinknek kellő magyarázata stb. stb.? Mindez a német theol. fakultások hallgatóira nézve majdnem terra incognita, ha csak különösbbe fel nem keresik azt a két említett tanárt, vagy épen külföldre nem mennek, hogy hallhassanak igazi református szellemű előadásokat. Na hát ne beszéljünk mi magyar református atyámfiak a német protestáns unio nagyszerűségéről! Se ne áhitozzuk azoknak a szabad egyetemeknek a rangját meg a dicsőségét. Míg a német birodalom olyan nagy tartományában is, mint a minő Hannovera, a hol 130, azaz százharmincz református lelkészi állomás van, és a hol a lakosság nagyobbára mind református, mondom, míg egy ilyen nagy tartományban, az egyetemi híres székhelyen, Göttingában nincs egyetlen egy református theol. tanszék, s míg a nagy német birodalom husz protestáns theologiai fakultásán *mindössze* két református theologiai professori állást láttok rendszeresítve: addig ne sóhajtozzatok az unio után! Jobb, hogy a közös kútforból táplálkozó két erőteljes terebélyes fa, külön-külön önállóan éljen, izmosodjék és viruljon, sem hogy egyik, a másiknak megsemmisülésével terjeszsze szét ágait s lombozatát. Munkáljuk a protestantismus szilárdulását, védjük bástyáit és sánczait — sine ira et studio.

### KÜLÖNFÉLÉK.

— **Tisztelgés.** Kiss Áron püspök urat f. hó 16-án nevenapja alkalmából a kollégium összes tanárai testületileg üdvözölték, kifejezést adva annak a tiszteletnek és ragaszkodásnak, melylyel szellemi vezérok iránt viseltetnek. A tanárok testülete nevében Kovács Sándor dr., akadémiai igazgató tolmácsolta a kartársak áldáskívánatait, teljesen találó hangon érintve azt a bensőségteljes jó viszonyt, mely a tanári karok és a püspök úr között kezdettől fogva megvan. Az ősz vezérférfit élénk, vidám hangulatban, meleg rokonszenvvel fogadta az üdvözlőket s viszonzta a jó kívánságokat, legfőbb óhajául azt jelezvén, vajha lehessen mindig első előjáró a szeretetben! Ugyanekkor tisztelgett a városi tanács nevében Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester, Ábrahám L. t. főügyész és Körner Adolf tanácsnok, valamint a l.l. készí kar s a társadalom több előkelősége. Este a városi dalárda szerenáddal tisztelte meg a közbecsülésben és szeretetben álló püspököt, kinek életére százak és ezrek kívánnak velünk együtt áldást és kegyelmet!

— **Debreczeni egyetem.** Noha városunk és egyházunk áldozatkészségét legújabbán a Kossuth-szobor és kollégiumi Kossuth-alapítvány létesítése vezzi fokozottabb mérvben igénybe, mindamellett az egyetem czéljára is napról-napra gyűlnek az adakozások és az alapok. Utolsó két számunkban az egyházmegyei közgyűlésekről szóló tudósításokban nagyobbára jelezve voltak az egyes egyházak és egyházmegyék kebelében idáig eszközölt gyűjtések, így hát jelenleg ismétlések elkerülése végett, csakis a még nem jelzett adatokat soroljuk fel. Debreczenben újabbán gyűlt a kossuth-utczai V. tizedben 260 kor. 10 fil., piacz-utczai IV. tizedben 320 kor. 20 fil., melyet adományoztak: Özv. Dicsőfi Józsefné 100, Varga Károly 40, Mendelovics Lajos 20, özv. Simon Györgyné 20, Medgyesi Lajos 20, özv. Pattermann Ferenczné 10, Halász Izidor 10, Nagy Sándor 10, Kun József 6, Bernáth Janka 4, Lőrincsák László 4, Hankus Károly 4, özv. Strobek Gusztávné 4, Nagy János 4, Rosenfeld Adolf 4, Stern és Schwarcz 4, Sinai Sámuel 4, Krémer Jakab 2, Makai Ferencz 2, özv. Szathmáry Sándorné 2, Szilágyi József 2, Győrfi József 2, Kiss Adolf 2, Neuman Jakab 2, Szathmáry József 2, Back Jakab 2, Venyige Adolf 2, Kocsis István 1, Smilovics Mihály 2, Glück Márton 2, Keszler Jakab 2, Borzsovai 2, Kovács András (kir. táblai kapus) 2, Torma Istvánné 2, Braun Miksáné 2, ifj. Kostya János 2, Kálnai és társa 2 koronát s többen kisebb összegeket. — Nagyúj-utczai kerületben befejezett gyűjtés eredménye 3199 kor. 32 fil. Ehez járultak: dr. Magos György 200, Koncz Elek 200, Meisels Dezső 100, Vágó Andor 200, Weidner J. 50, dr. Popper Alajos 200, Bacsó B. 50, Szücs M. 50, Klein M. 200, Kovács M. 200, Szabó A. 200, özv. Szabó Sándorné 200, Benyáts Emil 200, Tóth Gy. 200, Báthory S. 100, özv. Kovács Dánielné 10, id. Boczkó S. 2, özv. Szél J.-né 40, Mihálovics Istvánné 20, özv. Szabó Gáborné 2, Biró P. 4, Kovács Gy. 200, Debreczeni G. 10, Weinberger és Kovács 6, Kron M. 2, Biró Á. 2 korona, Stern és Kelemen 40 fil., Takács I. 40 fil., Lengyel 2, Kraft Ö. 2, Debreczeni J. 1, Vég Gy. 10, Nagy J. 50, Jeszentsák S. 4, Szőke F. 10, „Phönix“ vezérügynöksége 400, Körner A. 50, dr. Borbély I. 10, Schwarcz V. 2 korona, Vadon Sándor 2 drb 10 francos arany. Takarékpénztári betétek utáni kamatok 9 kor. 52 fillér. Veszter István kereskedő 100 koronát, Takács Ferencz ügyvéd 200 koronát adakoztak. — Varga-utca I. tizedében 1043 korona 20 fillér gyűlt, melyből adományozott Szobonya E. 1, Stiber János 10, Darvas Bay Erzsébet 25, Pusztay Sándor 100, Péchy Kálmán 4, Brunner Edéné 10, özv. Farkas Lajosné 6, Miskolczy Jenő 20, Bulszter Ágoston 50, Prusinszky K. 10, özv. dr. Szőkéné 1 db. m. kir. arany (10 korona), Budai Sándor 20, özv. Simon Istvánné 50, Reviczky József 100, Beke László 10, Zena de Birnitz 10, Grósz Mór 1, Szentesi István 4, N. N. 2 korona, Lusztig P. 20 fil., Kornhoffer J. 1, Boros L. 20, Baila K. 2, özv. Bekényi Ottokárné 2, Reviczky Emil 200, Örmös Gábor 20, Kontsek G. 20, Szepessy Antal 100 koronát. Ezenfelül Reviczky Izabella 10 évi tartamra évenként 2 ftjával 40 koronát, N. N. 5 év alatt 100 koronát ajánlott meg. Ezenkívül adakoztak: a timártársulat 200, a fésűsök, késesek és csutorások szövetkezete 2, gubás és szijgyártó társulat 10—10, szállodások, kávéosok táncmulatsági jövedelméből 50, ifj. Balog L. n.-szalontai lakos 10, Mihályfalván márczius 15-ét ünnepelő társaság mulatsága jövedelméből 103, bucsui egyház 20, gyulai egyház 100, gyulavári egyház 56, felsőszabolcsi egyházmegye egyházai 677, Sárreáti népbank 200, Berger Henrik debreczeni nagybirtokos 1000, Both Gyula eperjesi tör-

vényszéki bíró 200, Foncière pesti biztosító-intézet 600 koronát. Bizonyára az Alma Mater, ez az édes anyaként hű kollégium, teljesen méltó is mindnyájunk hálás kegyeletére és hathatós támogatására. Ad honores, ad maiora!

— **Érettségi vizsgálat a debreczeni ev. ref. főgymnasiumban a folyó 1894. évben.** A gymnasium igazgatósa tudatja, hogy a VIII. osztály közvizsgálata: május 21-én; érettségi írásbeli: május 22—26. napjain; érettségi szóbeli vizsgálat jun. 25. és következő napjain fog tartatni.

— **Dr. Öreg Jánost**, a debreczeni ref. főiskola jeles tanárát, megrendítő családi gyászeset érte. Még csak ez év július havában telik el egy éve annak, hogy a család legifjabb sarját, a reményteljes 16 éves *Kálmánt*, a szülők és testvérek kimondhatatlan fájdalomra kiszakítva a halál a szerető család karjai közül; még hegedésnek sem indultak a szerető szívek mélységes sebei: és íme! már ismét a kétségbeejtő fájdalom mérhetetlen nagyságban zúdult alá a mélyen megszorodott családra, megfosztván azt másik viruló ifjú hajtásától, a 18 éves *Jolánkától* is, a kedves jó leánytól, a ki ártatlanságával, jóságos szelidségével s játszi kedélyével a szülők gyönyörűsége, a család szeme-fénye vala. Az egykor, még nem is régen, oly boldog család összeroskadva, vígasztalanul maradt a rettentő veszteségek után. Mi sem kisértjük meg a vígasztalást, mert a legszebb, legbensőbb szó hatalma is aránytalanul csekély lenne arra. Egyedül a Mindenható Isten vígasztaló, felemelő, megnyugtató segítségét kérjük a megtört szívek szenvedéseinek enyhítésére; kérjük azzal a bensőséggel és buzgósággal, a melyre az emberek igaz részvéte csak képes lehet!

— **A ref. konvent** f. ápril hó 24-ikén fogja megkezdeni tavaszi gyűlését, melynek fontosabb tárgyai lesznek a domesztikai segélyezések megállapítása, a szentesített egyházi törvényeknek a konvent hatáskörébe tartozó végrehajtása iránt szükséges intézkedések, konventi bíróság megválasztása, a n.-kőrösi, pápai, sepsiszentgyörgyi stb. gymnasiumok államsegélyezési ügyei stb.

— **Az ultramontán-klerikális-feudális** pártnak egy új organuma indult meg *Fejérmegyei Napló* czimén, mely hetenként 3-szor fog megjelenni. Az első szám, a mely ápril 16-ikán jelent meg, mindjárt elárulja irányát már az által is, hogy ebben az egyik vezércikket Zichy Nándor gróf, a másikat Eszterházy Miklós Móricz gróf írta. Az előbbi politikájának irányául azt vallja, hogy a *katholicizmus, mint államszentő és önjogosultsággal bíró elem, a maga egészében megvédelmeztesse*. A szerkesztőség által kifejtett irányelvek pedig abban kulminálnak, „hogy összes politikai törekvéseinknek gócpontját és végcélját csak a Szt. István koronáján ragyogó sz. kereszt képezheti, a mely ezredéven át forrását képezte minden nemzeti törekvéseinknek, alapját Magyarország alkotmányának és összekötő kapcsát a trón és nemzet egyetértésének.“ Mi ezzel szemben mindig úgy tapasztaltuk, hogy az állam tartotta fenn a kath. egyházat és nem megfordítva. Hiszen épen ez az, a mit annyira meguntunk már. A sz. kereszt pedig nem egészen azt jelenti ma a magyar koronán, mint a mit a püspök urak nyaklánczán. Az érdekes lapot különben figyelemmel kísérjük.

— **Katholikus álláspont.** Tanulságosan fejti ki ezt a polgári házasság kérdésével kapcsolatban a Religio egyik legutóbbi száma. „A kötelező polgári házasság — úgymond — lényegében vallási törvény, mely által a kath. vallás hitelvei és kánoni törvényeinek lábalt tiprásával, megállapíttatik Magyarországon a protestáns

*felfogás egyeduralma.* A köt. polgári házasság a prot. házasságügyi felfogásnak kizárólagos magyar állami privilegiummá való felemelését jelenti. Ime a kath. és prot. hitvallás között 300 év óta folyó drámai harcznak harmadik felvonása. Az első felvonásban az atyafiak csak *türelmet* kívántak híres békekötéseik paragrafusaiiban. A második felvonás . . . vallásügyi törvényei már „tökéletes egyenlőségről és viszonyosságról” mesélgettek. Ime a harmadik korszak megmutatja a protestántizmust a maga türelmetlenségének meztelenségében, az egyenlőség örve alatt megkerített hatalom önző birtokában, a maga kizárólagos uralmának s a kath. vallás elnyomása állami biztosításának zsarnoki kéjelgésében . . . Kossuth Lajos az „Isten ostora”, az már igaz, hatalmasan végrehajtotta fölöttünk az ő küldetését életében és halálában! Valóban, ha ezek az ultramontán információk segítségünkre nem sietnének, nem is volnánk képesek mi protestánsok felemelkedni kizárólagos egyeduralmunk öntudatára. Erre pedig nagy szükségünk van, hogy az ultramontán reakció vakmerő támadásaival szemben a liberalizmus ügyét diadalra juttathassuk s kimetszeni tudjuk a magyar nemzet testéből azt a sorvasztó fekélyt, a mely a nemzet legszentebb érzelmei közé az átkozódás keserű mérgét vegyíti, a nemzeti kegyelet csodálatos harmóniáját visszataszító cinizizmussal zavarja meg.

— **Az albsi ev. ref. egyház örömmünnepe.** Folyó hó 24. napján lesz negyven éve annak, hogy *Sass Károly* ev. ref. lelkipásztor, az albsi ev. ref. egyházban, a neki adatott kegyelmi ajándékok szerint, buzgón, lelkiismeretesen és áldásosan működik. Ezt az évfordulati napot valóságos örömmünnepként üli meg a hálás egyház. Es méltán. Mert *Sass Károly* odaadó önzetlen munkálkodásának e négy évtizede alatt a régi, avult templomot, iskolát, lelkészi és tanítói lakokat, lassankint új és megfelelő épületek váltották fel és pedig a híveknek minden nagyobb megterhelhetése nélkül. A köztisztületben álló lelkipásztor — ki 1819. ápril 12-ikén Nyir-Medgyesen lelkészi családból született — nyugodtan s csendes lélekkel tekinthet vissza életének eddigi pályájára. Ugyis mint lelkipásztor, úgyis mint magyar hazafi és boldog családapa, híven teljesítette kötelességét. A szabadságharcz tolymán, az ő olthatatlan honszerelmének bámulatos jeleit adta, a mit igazol az a több rendbeli megbiztatás és kitüntetés, melyben ama nagy idők vezérférfiai részesítették. Ilyen volt egyebek közt az az ő közvetítő eljárása, illetőleg küldetése, melyet 1849. aug. 6-dikán, a Vándorfy m. k. őrnagy, fő hadiszállási ténparancsnok által kiállított hadi útlevelel ellátva oly szerencsésen teljesített, hogy erre aztán *Nagy Sándor* tábornok rendes működését folytathatta s Uj-Arad és Lippa közt csatázva, a menekülők előtt utat nyithatott. Ezen az úton menekült ki maga *Kossuth Lajos* is, a kinek bizalmával szintén dicsekedhetett a mi *Sass Károlyunk*. Főleg pedig családjában áldotta meg őt az Úr sok örömmel s boldogsággal. Idősebb fia, *Elemér*, zilahi kir. törvényszéki bíró, ifjabb fia *Béla*, a mi theol. akadémiánk derék professora. Mi is őszintén csatlakozunk tehát *Albis* lakosságához, s szívből kívánunk az ősz lelkipásztornak még sok időt, sok örömet, áldást, kegyelmet!

— **A tiszánineni ev. ref. egyházkerület miskolczi felsőbb leánynevelő intézetének** felügyelő bizottsága értesíti azokat a szülőket, a kik gyermekeiket az intézet *internátusába* beadni óhajtják, hogy kérvényüket, keresztlevelel és himlőoltási bizonyítvánnyal fölszerelve, *junius hó 20-dikáig*, főtiszteltető *Kun Bertalan* püspök úrhoz, Miskolcra beküldeni sziveskedjenek, hogy a

fölvételre nézve a felügyelő bizottság kellő időben intézkedjék. Az iskolai bizonyítványt utólagosan beküldhetik a szüők az intézet igazgatójához, ki levélben bővebb felvilágosítással szívesen szolgál.

— **A révi ev. ref. missió céljára**, a Lapunk mult évi 50-dik számában közölt adományokon kívül ujabban adakoztak: *Tóth Mihály* (Szalárd) 10 frtot, a szalárdi ev. ref. egyház 6 frt 46 krt, Szalárd község 2 frtot, a derecskei ev. ref. egyház 16 frt 69 krt, a furta ev. ref. egyház 24 frtot, a b.-püspökii ev. ref. egyházból perzselypénz 21 frt 80 krt, a b.-püspökii ev. ref. egyház 2 frtot, a b.-püspökii ev. ref. hívek 1 frt 70 krt, ugyancsak B.-Püspökiből *Nagy Sándor*, *Papp Lajosné*, *Jakab Imre*, *Szilágyi Mihály* 1—1 frtot, *Héser Károly* és *Szondy Lajos* 50—50 krt adományoztak, a b.-n.-bajomi ev. ref. egyház 5 frtot, a h.-mező-vásárhelyi ev. ref. egyház 50 frtot. H.-M.-Vásárhelyről ezenkívül adakoztak: az ev. ref. hívek perselypénze 2 frt 35 kr., *Kovács Ferencz* és özv. *Faragó Sámuelné* 5—5 frtot, *Papp Imre* 2 frt 50 krt, *Miklovicz Bálint*, h.-m.-vásárhelyi II. temetkezési intézet 2—2 frtot, *Olasz Máténé* 1 frt 80 krt, *Szeremlei Sámuel*, *Égető István*, *Kenéz Péter* 1—1 frtot, *Miklovicz Bálint* lelkész úr gyűjtése: *Hódi József*, *Dubósy Lajos*, *Vékony József*, *Bartha János* 2—2 frtot, *Égető István*, özv. *Rácz Zsófia*, *Forrai János*, *Molnár Istvánné*, *Lázár István*, *Karasz Sámuel*, *Nagy András István*, ifj. *Csáky Lajos*, *K. Szabó István*, *S. Szabó Pálné*, *Konya János*, *Kotormán Istvánné*, ifj. *Nagy Sándor*, *Tárkány Sz. Mihály*, *N. Kardos Tamás*, *N. Kardos József*, *Zsarkó Imre*, özv. *Papy Józsefné*, *Kiss Gyula* gyógyszerész, *Kristó Sándor*, *Steiner József*, *N. Varga Istvánné* 1—1 frtot; *Nagy Józsefné* családja, *Deák Imre*, *Juhász Mihály*, id. *Szekely Péter*, *Németh Lajos*, *N. Szabó Pálné*, *N. Kardos Bálintné*, *Czukur Márton* 50—50 krt, *Török Péter* 60 krt, *Bereczk Pál* 30 krt, *Samu Ferencz* 20 krt. A jelen kimutatással, mely 204 frt 85 krt tesz, az adakozások összege 1192 frt 2 krajczár. Midőn az itt nyugtázott adományokért egyházunk nevében hálás köszönetemet nyilvánítom, egyszerűsmind e szent célú buzgó hitfeleink áldozatkészségébe ajánlom. *Karácsony Imre* révi ev. ref. missioi körlelkész.

— **Tamásda** ev. reform. egyházunk, aradi orgona-építő *Sónkenik János* úrtól, e folyó év husvét ünnepe előtt egy 2 játszma, 5 octav billentyűzetű (7 octav hangterjedelem) 12 vált. (Forte, Sourdine, Bourdon, Basson, Cor anglais, Expression, Flute, Clarinessen, Premolo, Forte és térdemelyű Grand jeu) harmoniumot vásárolván templomi használatra: az mesés olcsó ára mellett — szállítással együtt 153 forint — nemcsak hangjának kellemes lágyága, kitűnő intonálása, hanem külső masszív és csinos kiállításával is a legkellemesebb benyomást teszi a hallgatóra, illetve szemlélőre. Miért is fennebb már megnevezett orgona-építő urat bármely orgonát vagy harmoniumot építő egyház figyelmébe jó lelkiismerettel ajánlom. *Tamásda*, 1894. április hó 12. *Bethlendy Sándor* ev. ref. lelkész.

— **Pályázati jelentés.** A tiszántúli ev. ref. gymnasiumok használatára „Bibliaismertetés” című tankönyvre hirdetem pályázatot, melyre „Ora et labora” jelmondat alatt, csak egy munka érkezett be. E művet a három bíráló egyike elfogadhatónak véleményezé, mint a melynek felosztása, tartalma a pályázat feltételeinek teljesen megfelel; továbbá irálya, kidolgozása az osztály értelmi fejlettségével kellő arányban áll. Ellenben a másik két bírálónak fölöle az a véleményök, hogy habár az, a kívánt felosztás keretében mozog, irálya közönséges, érthető, eléggé folyékony; de mert az ismertetés folyamán mindenütt hiányzanak a figyelem és érdeklődés

fölébrésztésének feltételei, t. i. az irány élénksége, a biblia iránti bensőbb lelkesedés, a mely biztosítaná, hogy a munkából a növendékek a bibliáról ne csak fogalmat nyerjenek, hanem azt meg is kedveljék: a munka sem egészében, sem részeiben nem áll a gymnasiumi tankönyvek színvonalán, az nem általános becsű, így kézikönyvnek el nem fogadható. Ez utóbbi véleményt folyó évi ápril 12-én az egyházkerületi középiskolai felügyelő tanács javaslatára a főtiszt. egyházkerület is magáévá tevén, a pályakérdés kitűzésének ismétlését elhatározván, erről az ismeretlen szerzőt azzal értesítém, hogy kéziratát felbontatlan jelíges levélkéjével együtt a főtiszt. püspöki hivataltól visszakaphatja egy hó alatt. — H.-M.-Vásárhely, 1894. ápril 17. *Szeremlei Sámuel*, a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi középiskolai felügyelő tanács elnöke.

— **Mai számunkhoz** mellékelve veszik helybeli t. olvasóink *Szabó Kálmán* gyógyszerész, szikvízgyárosnak bakteriummentes gyártmányáról és jégszállítási vállalatáról szóló körlevelét. Ajánljuk szíves figyelembe vétel végett.

TARTALOM-JEGYZÉK: Az egyetemes gyámintézet alapszabály tervezete. Zsigmond Sándor. — T a n ü g y: Szabályrendelet a tiszántúli ref. gymnasiumok kerületi felügyeletéről. — A házassági törvényjavaslat sorsa a képviselőházban. Aurifaber. — K ö z l e t ü n k: Falusi levelek. S—s. — Nekrológ. Nagy Sándor. — Könyvismertetés. S. Szabó József. — I r o d a l o m. — K ü l f ö l d. — K ü l ö n f e l t é k. — Hirdetések.

Felelős szerkesztők és laptulajdonosok:

**Dr. ERDŐS JÓZSEF** és **Dr. BACZONI LAJOS.**

## Pályázati hirdetés.

*A debreczeni ev. ref. főgymnasiumban egy tanszékre pályázat hirdettetik.*

A megválasztandó tanárnak, a *classica philologiából* kell tanári képesítését igazolnia, de természetesen eshetőleg a rokon-tárgyak tanítására is kötelezhető lesz.

Iskolai szervezetünk 469. §-a értelmében 20 heti óránál többre nem kötelezhető.

Csak ev. ref. vallású pályázók kérvényei fogadtnak el.

Javadalom: évi 1200 frt törzsfizetés, öt ízben emelkedhető 100—100 frt ötödéves korpótlék, 400 frt lakáspénz.

A megválasztott tanár a főiskolai tanári nyug- és gyámintézetnek, (eshetőleg a tervbe vett országos nyugdíjintézetnek) jogos és kötelezett tagja leend.

Hivatalát az 1894—95. tanév kezdetével, szept. hóban foglalja el székfoglaló beszéd megtartásával.

Pályázók kellőleg felszerelt kérvényeiket folyó évi május 31-ig a tiszántúli ev. reform. egyházkerület püspöki hivatalába adják vagy küldjék be.

Debreczen, 1894. ápril 19.

**KISS ÁRON**

püspök.

1—2

ev. ref. lelkész, igazgató tanács elnök.

## Pályázat.

A *kis-újszállási* államilag segélyezett ev. ref. főgymn. igazgatótanácsa a következő rendes tanszékekre hirdet pályázatot:

1. Német-magyar nyelv és irodalom,
2. Természettan-mennyiségtan,
3. Ó classica-philologia,
4. Természettan-földrajz.

Pályázatot hirdet továbbá egy helyettes tanári tanszékre, melylyel a német-magyar, esetleg a német-latin tanítása van összekötve.

E tanszékek közül a német-magyar nyelv és irodalom, a természettan-mennyiségtan, az ó classica philologia, a természettan-földrajz tanszékei a nagyméltóságú vallás és közokt. m. kir. miniszter úr kinevezése alá esnek. Előnyben részesülnek, a kik tornatanári képesítéssel is birnak. Ezek alkalmazásuk esetén külön díjazásban részesülnek.

Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak. Mindaddig, míg az orsz. tanári nyugdíj életbe nem lép, a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanári nyugdíj és gyámintézetnek köteles tagjai lesznek.

Oklevéllel nem bíró tanárjelöltek is pályázhatnak, mely esetben mint helyettes tanárok nyernek alkalmazást helyettes tanári fizetéssel.

A rendes tanár fizetése egyenként 1200, azaz egyezerkétszáz forint (2400 korona), 200, azaz kétszáz frt lakpénz (400 korona) és négy ízben 50—50 frt (100 korona) ötödéves pótlék.

A helyettes tanár fizetése 800, azaz nyolcszáz forint (1600 korona).

A megválasztott s megerősített tanárok tanszékeiket székfoglaló értekezéssel tartoznak elfoglalni.

A pályázók az igazgatótanács elnökéhez címzett folyamodványaikat legkésőbbben folyó évi *május hó 15-ig* az alulírott elnökségnél nyujtsák be.

E folyamodványokban életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, hadkötelezettségi viszonyaik, képesítésük, eddigi netáni alkalmazásuk okmányokkal igazolandók.

A kinevezett vagy megválasztott folyó évi szeptember hó 1-ső napján tartozik hivatalát elfoglalni s szükség esetén köteles más rokon tantárgyakat is, túlterheltségének kikerülésével, előadni.

Kelt Kis-Ujszálláson, az ev. ref. főgymn. igazgató tanácsának 1894. évi április hó 15-én tartott ülésében.

**Gulyás Lajos,**